

Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenleri (Tokat Örneği)

Münteha GÜL AKMAZ^a & Nesime CEYHAN^b

Özet

Kaygı, insanoğlunun temel problemlerinden biri olarak varlığını sürdürmektedir. Uygarlığın gelişimi, kaygıyı azaltmak yerine onu her gün yenilenen biçimlere sokarak insanlığa yeniden sunmaktadır.

Sürekli kaygı, geleceğe yönelik olarak hissedilen ve bireyin kaygı yaşantısına olan yatkınlığıdır.

Bu çalışmanın evrenini Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde öğrenim gören tüm öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün tüm öğrencileridir. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeyleri ve kaygı düzeylerine etki eden bazı etmenler bu çalışmada incelenmiştir. Veriler Spielberg ve arkadaşları (1970) tarafından geliştirilen, Necla Öner ve Ayhan Le Compte tarafından Türkçeye uyarlanan Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği esas alınarak yapılmıştır.

Öğrencilerin kaygı düzeyleri sınıf, bölüm, cinsiyet, medeni durum ve başarı durumu açısından incelenmiştir. Çalışmada öğrencilerin cinsiyetleri, medeni durumları, ekonomik düzeyleri, bir işte çalışıp çalışmamaları açısından kaygı düzeyleri arasında farklar olup olmadığına bakıldı.

Verilerin analizinde ve ortalamaların karşılaştırılmasında parametrik test varsayımlarının sağlandığı durumlarda ortamlar arasındaki farka yönelik “t testi”; parametrik test varsayımlarının sağlanmadığı durumlarda ise “Mann Whitney U” testi kullanıldı. Elde edilen verilere göre sonuçlar yorumlandı.

Anahtar Sözcükler: Kaygı, öğrenci, Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği

The Level of State-Trait Anxiety And The Causes of Anxiety of The Students in Department of Turkish Language And Literature of Science-Literature Faculty (Sample For Tokat)

Abstract

Anxiety exists one of the main problems of human beings. The development of civilisation presents the anxiety forming it renewing a form day by day instead of decreasing it.

Constant anxiety is the inclination for the life of men and it is felt towards future life.

^aYrd. Doç. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Çankırı.

^bYrd. Doç. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, nceyhan@karatekin.edu.tr, Çankırı.

All students studied at Gaziosmanpaşa University Faculty of Science and Literature are the population of this study. The sample of the study is all students studied at Department of Turkish Language and Literature of Science and Literature Faculty. State-Trait anxiety and some factors which affect the level of anxiety of the students are studied. Datas are analysed based on State-Trait Anxiety Inventory developed by Spielberg and his friends (1970) and also adapted to Turkish Necla Öner and Ayhan Le Compte.

The level of anxiety of students are handled by means their class, department, sex, martial status, and their success. It is examined whether there is difference the level of anxiety from the point of their sex, martial status, financial level and if they have job or not.

While analysing datas and comparing avarages, if parameter test assumptions are obtained, the test 't' based on differences among the conditions is used, on the other hand if parameter test assumptions are not obtained, the test ' Mann Whitney U ' is used.

The results are interpreted according to the datas get.

Key Words: anxiety, student, State-Trait Anxiety Inventory.

Giriş

Kaygı, bireyin başına bir tehlike geleceği duygusu; stres yaratan durumların oluşturduğu üzüntü, gerginlik ile endişe, kuruntu, korku, telaş ve huzursuzluk gibi insanda baskı ve gerilime yol açan duygusal ve gözlenebilir reaksiyonlardır (Öktem, 1981:3-4, Özgüven, 1994:322-323, Köknel, 1989:69; akt. Çevik, 2007:9).

Kaygı; endişe, korku ve kuruntu arasında, her biriyle bir parça benzerlik taşıyan bir duygudur. 'Endişe' ve 'korku'da bir şeyin olmasının veya olmamasının ortaya çıkardığı bir duygu hakimdir. Yani 'endişe' ve 'korku', kaynağı mevcut duygulardır. 'Endişe', daha ziyade anlıktır; ortaya çıkar ve kaybolur. 'Kaygı', problemin ne olduğu bilinmeden yaşanan korku duygusudur. 'Kuruntu', tam olarak bir duygu sayılmaz; kişinin olmayan bir şeyi kafasında olmuş gibi kabul etmesinden doğar.

“Genel anlamda kaygı insan yapısında mevcut, çevresel ve psikolojik olaylara gösterilen duygusal tepki; dar anlamda ise kaynağı ve başlangıcı bilinçli olmamasına rağmen bilinçli bir şekilde hissedilen, beraberinde terleme, sararma gibi fizyolojik değişimlerin de görüldüğü bir yaşantı şekli olarak tanımlanabilir. Kaygı, geleceğe yönelik endişe ve gerginlik durumudur. Bilinmeyen ve anlaşılmayan bir tehlikeyi beklemek kişide kaygı olarak huzursuzluk ve gerginlik uyandırmaktadır.” (Kaya ve Varol, 2004:32).

Geleceğe yönelik bir tehlike bekleme hâli, Kierkegaard'ın *“Tanrının dünyaya fırlattığı”* ve yapayalnız bıraktığı insanının hâlidir. Şu hâlde 'kaygı'

dünyada ya da dünyalı oluşla ilgili bir problemdir. Cennetin Adem ve Havva'sı 'kaygı'dan uzaktır. Yasağa meyil ve Tanrı'nın emrini ihlal insanoğlunun boynuna 'kaygı' halkasını geçirmiştir. Dünyaya sürülen Adem ve Havva için, tüm kutsal kitapların haber verdiği 'kaygı'lı bir hayat başlar.

Heidegger de “*Dünyada olmak, aslında kaygıdır.*” der. Dünyaya doğru, hesapçı kitapçı bir ilgilenim içerisinde bulunuşun kaygıyı beslediğini söyleyen Heidegger, kişinin işini kaybetmekten, parasını kaybetmekten, varlığını ciddiye alarak, kendine ve kurulu dünyasına, iç içe geçmiş ilgilenimlerine engel olabilecek şeylerden kaygı duyduğunu belirtir. Kaygıda kişi, ne yalnızca geçmişe ilişkin kuruntulara ya da başarılarla saplanır; ne yalnızca dünyadaki nesnelere ilişkilerini denetler, ya da sorunlardan yakınır; ne de yalnızca dünyanın sorunları içinde kaybolmuşluğunu kabullenir. Kişi üçünü birden yapar ve yapısal bir bütünlüğe kavuşur (Deveci, 1999:55-71).

Buraya kadar sunulan, Heidegger ve Kierkegaard'ın yaklaşımları kaygının metafizik temellendirmesini ortaya koyar. Ancak bu araştırmanın temel sorunu kaygı kavramına daha somut bir yaklaşımı gerektiriyor; çünkü bu çalışmanın belirlemeye çalıştığı şey, öğrencilerde somut olarak gözlenen kaygı duygusunun temel nedenleridir. Bu yüzden bu çalışma çerçevesinde kaygı, bir hâl veya eğilimden çok bir duygu olarak ele alındı. Bilişsel duygu kuramına göre duygular yargılardır (Solomon, 1984). Bu çalışmada öğrencileri kaygı duymaya iten nedenler öğrencilerin yargıları çerçevesinde belirlenecektir. Kısaca anketin temel sorusu şudur: “Öğrenciler üzerinde gözlemlenen kaygının ortaya çıkmasının nedeni olan yargılar nelerdir?”

Kişinin geçici tehlikeli duruma bağlı olarak yarattığı kısa süreli kaygı, “durumluk kaygı”; bireyin içinde bulunduğu durumları genel olarak stresli olarak yorumlamasına neden olan kaygı ise “sürekli kaygı” olarak adlandırılır (Özgüven, 1994:323-324).

Durumluk kaygı, insanın bir durumu kendisi için tehlikeli addetmesiyle ortaya çıkar ve tehlike geçtiğinde kaybolur; *sürekli kaygı*, daha çok verilen kararlarla ilgili olarak kişinin içinden kaynaklanır, pişmanlıklar *sürekli kaygıyı* besler.

Modern zamanların, insanoğlunda kaygıyı azaltmayı arttırdığı görülüyor. Özellikle eğitim alanında, gelen nesillerdeki kaygı düzeyi her yıl biraz daha çeşitlenerek artıyor. Bilhassa son yıllarda genel olarak Fen Edebiyat Fakültelerinde öğrencilerin geleceğe yönelik iş bulamamaktan, geleceğini

garantiye alamayacak olmaktan doğan *sürekli kaygı* durumunu yaşadıkları gözlemlenmektedir. Üstelik bu durum sadece araştırmanın gerçekleştirildiği üniversitede değil genel olarak ülke çapında görülmektedir. Buna rağmen Fen Edebiyat Fakülteleri her yıl, iş sahası fazlasıyla sınırlı olmasına rağmen binlerce öğrenciye kapılarını açıyor. Bu durumda, gençlerin ümitleriyle boşu boşuna oynanmaması gerektiği açıkça ortadadır.

Problem

Bu araştırmada Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinin ve kaygı düzeylerini etkileyen faktörlerin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Araştırmanın temel problemi, “Edebiyat Bölümü öğrencilerinin kaygı nedenleri nelerdir ve kaygı düzeylerini etkileyen faktörler nelerdir?” sorusudur. Bu temel problem altında aşağıdaki alt problemler oluşturulmuştur.

- Sınıflara göre öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında farklılık var mıdır?
- Cinsiyete göre öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında farklılık var mıdır?
- Medenî duruma göre öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında farklılık var mıdır?
- Ailelerinin ekonomik durumuna göre öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında farklılık var mıdır?
- Hâlen çalışıp çalışmamaya göre öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında farklılık var mıdır?
- Çalışmayı düşündükleri kurumlara göre öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında farklılık var mıdır?
- Başarı durumlarına göre öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında farklılık var mıdır?
- Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin en önemli kaygı nedenleri nelerdir?

Bu problemlere göre oluşturulan hipotezler şunlardır:

- 1- Son sınıf öğrencilerinin kaygı düzeyleri, alt sınıf öğrencilerinin kaygı düzeylerine göre daha yüksektir.
- 2- Erkek öğrencilerin kaygı düzeyi kız öğrencilerin kaygı düzeyine göre daha yüksektir.

- 3- Nişanlı, sözlü ve bekâr olan öğrencilerin kaygı düzeyleri evli olan öğrencilerin kaygı düzeylerine göre daha yüksektir.
- 4- Ekonomik düzeyi orta ve düşük ailelere mensup öğrencilerin kaygı düzeyleri, ekonomik durumu yüksek ailelere mensup öğrencilerin kaygı düzeylerine göre daha yüksektir.
- 5- Hâlen çalışan öğrencilerin kaygı düzeyleri, bir işte çalışmayan öğrencilerin kaygı düzeylerine göre daha düşüktür.
- 6- Millî Eğitim Bakanlığında öğretmen olarak çalışmayı düşünen öğrencilerin kaygı düzeyleri, diğer alanlarda çalışmayı düşünen öğrencilerin kaygı düzeylerine göre daha yüksektir.
- 7- Başarı durumları düşük olan öğrencilerin kaygı düzeyleri, başarı durumu yüksek olanlara göre daha yüksektir.
- 8- Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin en önemli kaygı nedenleri iş bulamama ve yakınlarını kaybetmedir.

Yöntem

Bu araştırma betimsel tarama modeline göre uygulanmış, var olan durum ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 2006-2007 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Fen Edebiyat Fakültesinde öğrenim gören tüm öğrencilerdir. Örneklemi ise Fen Edebiyat Fakültesinde aynı eğitim öğretim yılında Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenim gören öğrencilerdir. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenim gören öğrenci sayıları sınıflarına göre aşağıdaki gibidir:

Sınıf Düzeyi	Toplam
1. Sınıf	52
2. Sınıf	54
3. Sınıf	39
4. Sınıf	54
Toplam	199

Bu öğrencilerin 114'ü kız, 85'i erkektir. Anketler evrende bulunan öğrencilere araştırmacılar tarafından uygun olan ders saatlerinde tek oturum hâlinde uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi anketi ile *Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği* kullanılmıştır.

Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği

Spielberg ve arkadaşları (1970) tarafından geliştirilen *Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği*'nin Türkçeye uyarlanması ve standardizasyonu Necla Öner ve Ayhan Le Compte tarafından yapılmıştır.

Bu ölçek toplam kırk maddeden oluşan iki ayrı ölçeği içermektedir. *Durumluk Kaygı Ölçeği* bireyin belli bir anda ve belirli koşullarda kendisini nasıl hissettiğini betimlemesini, içinde bulunduğu duruma ilişkin duygularını dikkate alarak cevaplamasını; *Sürekli Kaygı Ölçeği* ise, bireyin kendini genellikle nasıl hissettiğini betimlemesini gerektirmektedir. Her iki ölçek, yirmişer maddeden oluşmuştur.

Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerliliği

Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçekleri evrende bulunan 199 öğrenciye uygulanmış ve elde edilen veriler kodlanarak SPSS for Windows programına girilmiştir. Ölçeğin güvenirlilik analizi için Cronbach- Alpha katsayısına bakılmıştır. Buna göre *Durumluk Kaygı Ölçeği*'nin Alpha katsayısı .93, *Sürekli Kaygı Ölçeği*'nin Alpha katsayısı .84, tüm ölçeğin Alpha güvenirlilik katsayısı ise .93 olarak bulunmuştur. Bu rakam ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

Bu araştırmada elde edilen ölçek madde puanları ile toplam puanlar arasında korelasyon katsayıları *Durumluk Kaygı Ölçeği* için 0,39-0,73 arasında 0,35-0,68 arasında bulunmuştur. Madde toplam puan korelasyon katsayılarının ($p<0.01$) düzeyinde anlamlı bulunması maddelerin yapı geçerliliği için yeterli görülmüştür.

Durumluk Sürekli Kaygı Ölçeğinin Puanlanması

Her iki ölçek de yirmişer maddeden oluşmaktadır. Maddelere verilen tepkiler 1'den 4'e kadar değişmektedir. *Durumluk Kaygı Ölçeği* için değerlendirme aralıkları; 1 (Hiç), 2 (Biraz), 3 (Çok), 4 (Tamamıyla), *Sürekli*

Kayı Ölçeği için; 1 (Hemen Hemen Hiçbir Zaman), 2 (Bazen), 3 (Çoğu zaman), 4 (Hemen Hemen Her Zaman) şeklindedir. Ölçekteki doğrudan ifadeler olumsuz duyguları, tersine dönmüş ifadeler ise olumlu duyguları ifade etmektedir. *Durumluk Kaygı Ölçeğinde* 1, 2, 5, 8, 10, 11, 15, 16, 19, 20. maddeler, *Sürekli Kaygı Ölçeğinde* 21, 26, 27, 30, 33, 36, 39. maddeler tersine dönmüş maddelerdir.

Her ölçekten elde edilen toplam puan değeri 20 ile 80 arasında değişmektedir. Puanın yüksek olması kaygı düzeyinin yüksek olduğuna işarettir.

Bu araştırmada en düşük *durumluk kaygı* puanı 20, *sürekli kaygı* puanı 29, en yüksek *durumluk kaygı* puanı 77, en yüksek *sürekli kaygı* puanı ise 72 olarak bulunmuştur.

Öğrencilerin *durumluk kaygı* genel puan ortalaması 48.28, standart sapması 14.37 olarak bulunmuştur. *Durumluk kaygı* puan ortalamasının bir standart sapma alt sınırı olan 33.91 puanın altında puan alan öğrenciler “düşük” *durumluk kaygı* düzeyine sahip, *durumluk kaygı* puan ortalamasının bir standart sapma üst sınırı olan 62.65 puanın üstünde puan alan öğrenciler “yüksek” *durumluk kaygı* düzeyine sahip, bu alt ve üst sınır puanlar arasında kalan *durumluk kaygı* puanı ise “orta” düzeyde *durumluk kaygıya* sahip kabul edilmiştir.

Öğrencilerin *sürekli kaygı* genel puan ortalaması 46.63, standart sapması 9.61 olarak bulunmuştur. *Sürekli kaygı* puan ortalamasının bir standart sapma alt sınırı olan 37.02 puanın altında puan alan öğrenciler “düşük” *sürekli kaygı* düzeyine sahip, *sürekli kaygı* puan ortalamasının bir standart sapma üst sınırı olan 56.24 puanın üstünde puan alan öğrenciler “yüksek” *sürekli kaygı* düzeyine sahip, bu alt ve üst sınır puanlar arasında kalan *sürekli kaygı* puanı ise “orta” düzeyde *sürekli kaygıya* sahip kabul edilmiştir.

Öğrencilerin *durumluk kaygı* düzeylerine bakıldığında %15,5’i düşük, %17.08’i yüksek, %67.3’ü de orta düzeyde *durumluk kaygıya* sahiptir. *Sürekli kaygı* durumlarına bakıldığında öğrencilerin %16.08’i düşük, %14,5’i yüksek, %69,34’ü ise orta düzeyde *sürekli kaygıya* sahiptirler.

Verilerin Çözümlemesi

Veriler kodlanarak Spss paket programına girilmiştir. Öğrencilerin *durumluk kaygı* ile ilgili ortalamalar ve puanları (X_d), *sürekli kaygı* ile ilgili ortalamalar ve puanları (X_s) ile, standart sapmalar ise *durumluk kaygı* için (S_d),

sürekli kaygı için (S_s) ile ifade edilmiştir. Öncelikle frekans, yüzde ve ortalama gibi temel istatistikler yapılmış daha sonra gruplar arasındaki farklılığın anlamlılığına varyans analizi ve t testi ile bakılmıştır. Ayrıca bağımsız değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koymak için de Kay-Kare istatistiği yapılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın alt problemleri doğrultusunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Sınıf Düzeylerine Göre Öğrencilerin Kaygı Düzeyleri

Tablo 1. Kaygı Düzeylerinin Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre One Way Anova Sonuçları

Sınıflar	N	X_d	S_d	X_s	S_s	Scheffe/d
1. sınıf	52	49,50	13,86	50,23	10,29	2-4
2. sınıf	55	50,18	14,61	45,84	8,67	3-4
3. sınıf	38	47,97	14,66	46,08	10,35	1-4
4. sınıf	54	45,41	14,33	44,37	8,55	
Toplam	199	48,29	14,37	46,63	9,61	
SD _d =3/199 F _d =1.17		SD _s =3/199 F _s =3.74 p<0.05				
p>0.05						

Tablo 1'den de anlaşılacağı gibi öğrencilerin %26,1'i birinci sınıf, %27,6'sı ikinci sınıf, %19,1'i üçüncü sınıf, %27,1'i ise dördüncü sınıfta bulunmaktadır. Sınıflara göre öğrencilerin *durumluk kaygı* düzeyleri arasında yapılan varyans analizine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ancak, sınıflara göre öğrencilerin *sürekli kaygı* düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Sınıflar arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre 2. sınıfta ($\bar{X}=45,83$), 3. sınıfta ($\bar{X}=46,07$) ve 1. sınıfta ($\bar{X}=50,23$) öğrenim gören öğrencilerin 4. sınıfta ($\bar{X}=44,37$) öğrenim görenlere göre *sürekli kaygı* düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Birinci sınıf öğrencilerinde *sürekli kaygı* düzeyinin yüksek olmasında henüz şehre ve üniversiteye tam uyum sağlayamamış olmaları bir etken sayılabilir. Ayrıca Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinin diğer bölümlere kıyasla öğrenciden daha fazla sahaya hazır bulunuşluk beklemesi ve öğrencilerin birçoğunun Türk dili ve Türk edebiyatı bilgi birikimlerinin yeterli olmayışı sebebiyle ilk sene bu bölümle başa çıkamayacakları korkusuna kapılmaları bir diğer etken sayılabilir.

Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Kaygı Düzeyleri

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyetleri ve Kaygı Düzeyleri

Cinsiyet	N	X _d	S _d	X _s	S _s
Bayan	114	49,86	14,35	47,20	9,57
Erkek	85	46,18	14,22	45,87	9,66
SD _d =199 t _d =1.83 p>0.05			SD _d =199 t _d =0.41 p>0.05		

Öğrencilerin kaygı düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğine bağımsız örneklem t testi ile bakılmıştır. Cinsiyet ile öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Cinsiyete göre kaygı düzeylerinin farklılık arz etmeyişi modern zamanlarda kadın ve erkeğin dünya ve hayat karşısında ihtiyaçlarının, sorumluluklarının ve beklentilerinin eşit olduğunu göstermektedir. Üniversiteye devam eden kız veya erkek öğrenciden artık aileleri de öğrencilerin kendileri kadar iş ve istikbal garantisi beklemektedir. Bu istekte cinsiyet, herhangi bir farklı beklentiyi oluşturmamaktadır.

Medeni Durumlarına Göre Öğrencilerin Kaygı Düzeyleri

Tablo.3 Öğrencilerin Medeni Durumları ve Kaygı Düzeyleri

Medeni Durum	N	X _d	S _d	X _s	S _s
Bekar	180	48,19	13,98	46,81	9,55
Nişanlı/Sözlü	17	50,59	18,64	45,59	10,53
Evli	2	37,50	4,95	39,50	7,78
Genel Toplam	199	48,29	14,37	46,63	9,61
SD _d =2/199 F _d =0.78 p>0.05			SD _d =2/199 F _d =0.68 p>0.05		

Öğrencilerin medeni durumları ve kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığına varyans analizi ile bakılmış ve anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Bu sonuçta, evli öğrenci sayısının çok düşük olması bir etkidir. Öğrenciler henüz evliliğin getireceği sorumlulukları ve ihtiyaçları ayırt eder hâlde değildirler.

Ekonomik Durumlarına Göre Öğrencilerin Kaygı Düzeyleri

Tablo 4. Öğrencilerin Kaygı Düzeylerinin Ekonomik Durumlarına Göre Analizi

Ekonomik Durum	N	\bar{X}_d	S_d	\bar{X}_s	S_s	Scheffe/d	Scheffe/s
Yüksek	11	36,09	14,33	44,27	8,62	Düşük-Yüksek	Düşük-Yüksek
Orta	112	46,63	13,46	45,01	9,54	Orta-Yüksek	Orta-Yüksek
Düşük	76	52,49	14,35	49,37	9,33		
Genel Toplam	199	48,29	14,37	46,63	9,61		
SD _d =2/199 F _d =8.55 p<0.05			SD _s =2/199 F _s =5.22 p<0.05				

Öğrencilerin ekonomik durumları ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını anlamak için yapılan varyans analizi sonucunda, ekonomik durum ile hem *durumluk* hem de *sürekli kaygı* düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Gruplar arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre ekonomik durumu orta düzeyde ($\bar{X}=46,63$) ve düşük düzeyde olanların ($\bar{X}=52,48$), yüksek düzeyde olanlara ($\bar{X}=36,09$) göre *durumluk kaygı* düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. *Sürekli kaygı* düzeylerine göre anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirleyen Scheffe testi sonuçlarına göre, ekonomik durumu orta düzeyde olanlar ($\bar{X}=45,00$) ve düşük düzeyde olanların ($\bar{X}=49,36$), yüksek düzeyde olanlara ($\bar{X}=44,36$) göre *sürekli kaygı* düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna göre *durumluk* ve *sürekli kaygı* düzeylerinin aynı gruplar arasında anlamlı farklılık oluşturduğu görülmektedir.

Ekonomik durumu orta ve düşük düzeyde olan öğrencilerin ve ailelerinin temel beklentisi, gencin okulu bitirir bitirmez iş bulup para

kazanması suretiyle kendi hayatını ve ailesinin hayatını ekonomik anlamda kolaylaştırmasıdır. Bugün Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitiren bir öğrencinin pedagojik formasyonu olmadığı için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan atamalarda şansı düşüktür. Pedagojik formasyon alabilmesi için ise okul ortalamasının ve ALES sınav sonucunun grubuna göre iyi olması gerekliliği yanında üniversiteye yatırılacak bir buçuk yıllık formasyon harcı gibi ciddi bir mali külfet onu beklemektedir. Tüm bu gereklilikler yerine getirildiğinde öğrenci KPSS sınavına girecek ve aldığı puanla yapılan sınırlı sayıda atamalardan birini yakalamaya çalışacaktır. Öğrenci bundan başka dersane ya da özel okullarda şans arayabilir; ancak dersanelerde ücretsiz bir yıl stajyer öğretmen olarak çalışması gibi ağır bir ön koşul, yahut çok düşük ücretlerde iş teklifleri zaten mali durumu iyi olmayan öğrencileri zor duruma sokmaktadır. Okul bittiğinde onları bekleyen sürecin farkında olan öğrenciler tabii olarak kaygı yaşamaktadırlar. Sonuçlarda da belirlendiği gibi kaygı, tüm öğrencilerde mevcut; ancak seviyesi değişkendir.

Çalışma Durumlarına Göre Öğrencilerin Kaygı Düzeyleri

Tablo 5. Öğrencilerin Çalışma Durumları ve Kaygı Düzeyleri

Çalışma Durumu	N	X _d	S _d	X _s	S _s
Evet	4	35,75	6,70	42,00	5,48
Hayır	195	48,54	14,38	46,73	9,66
t = 1,77 p > 0,05			t = 0,97 p > 0,05		

Tablo 5'ten anlaşılacağı gibi öğrencilerin çok büyük bir kısmı herhangi bir işte çalışmadığını belirtmektedir. Öğrencilerin bir işte çalışıp çalışmama durumlarına göre *durumluk* ve *sürekli kaygı* düzeyleri karşılaştırılmış, anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin birçoğu çalışmadığından grup homojen yapıdadır, çalışmaya yönelik tecrübe eksikliği bu sonuçta etken olabilir.

Öğrencilerin Çalışmayı Düşündükleri Alanlara Göre Kaygı Düzeyleri**Tablo 6. Öğrencilerin Çalışmayı Düşündükleri Alanlar ve Kaygı Düzeyleri**

Çalışma Alanları	N	\bar{X}_d	S_d	\bar{X}_s	S_s	Scheffe/d
Milli Eğitim Bakanlığı	110	50,69	14,88	47,41	10,44	MEB-Özel Eğt.
Özel Eğitim Kurumları	54	42,52	11,83	45,44	8,69	Başka-Özel Eğitim
Serbest Meslek	3	47,67	7,51	42,33	4,16	Serbest meslek-Özel Eğitim
Başka	26	50,38	16,00	46,42	9,24	
Genel Toplam	193	48,32	14,54	46,65	9,75	
SD _d =3/199 F _d =4,21 p<0.05			SD _s =3/199 F _s =0,69 p>0.05			

Öğrencilerin çalışmayı düşündükleri alanlar ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını anlamak için yapılan varyans analizi sonucunda, öğrencilerin çalışmayı düşündükleri alanlar ile *durumluk kaygı* düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Gruplar arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre MEB’de çalışmayı düşünenlerin ($\bar{X} = 50,69$), başka bir alanda çalışmayı düşünenlerin ($\bar{X} = 50,38$) ve serbest meslek yapmayı düşünenlerin *durumluk kaygı* düzeylerinin özel eğitimde çalışmayı düşünenlere göre ($\bar{X} = 42,51$) göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin çoğu bir şekilde özel kurumlarda çalışacaklarına inanıyorlar. Millî Eğitim Bakanlığını isteyenler yukarıda da ifade edilen şartlar sebebiyle Millî Eğitim Bakanlığına geçebilme olasılıklarını çok zayıf gördüklerinden bu noktada diğerlerine kıyasla yoğun kaygı yaşıyorlar. Bu sahalar dışında “başka” kategorisine verdikleri cevaplara bakıldığında ne tür işler yapabileceklerini belki de bilemediklerinden bu konuda kaygı düzeyleri yüksek çıkmış olabilir. Öğrenciler arşivlerde, basın yayında ve medyada şansları olabileceğine pek inanmıyor, bunda taşrada oluş etken olabilir.

Öğrenciler henüz özel sektörü ve özel eğitim kurumlarının çalışma atmosferini bilmemektedirler. Öğrenciler Millî Eğitim Bakanlığına geçmelerinin güçlüğünü bildiklerinden kaygıları yüksektir; ailelerinin gelir düzeyleri ticaret vs. yapmalarına ve kendi işlerini kurmalarına büyük ölçüde engeldir ve bu sebeple kaygılıdır; öğretmenlik dışında ne yapabileceklerine dair bilgi ve özgüvenleri azdır, dolayısıyla kaygılıdır; özel eğitim kurumlarına ise bir şekilde başlayabileceklerine inanmaktan doğan kısmî düşük

kaygı taşımaktadırlar. Oysa özel eğitim kurumlarının (dershane ve özel okul) çalışma şartları ağır ve bu kurumların verdikleri ücretler tatmin edici olmaktan uzaktır. Öğrenciler, çalışma sahalarını iyi tanımamaktadırlar.

Başarı Durumlarına Göre Öğrencilerin Kaygı Düzeyleri

Tablo 7. Öğrencilerin Başarı Durumları ve Kaygı Düzeyleri

Başarı Durumu	N	X _d	S _d	X _s	S _s
Pekiyi (100-80)	10	45,90	16,10	48,80	12,18
İyi (60-79)	101	48,92	13,93	45,89	9,27
Orta (50-59)	78	47,35	14,92	47,29	9,38
Zayıf (0-49)	9	49,67	13,35	44,78	11,64
Genel Toplam	198	48,18	14,33	46,54	9,54
SD _d =3/199 F _d =0,29 p>0.05			SD _s =3/199 F _d =0,60 p>0.05		

Tablo 7 incelendiğinde, öğrencilerin %5'nin başarı durumları pekiyi, %50,8'nin iyi, %39,2'sinin orta, %4,5'nin zayıf oldukları görülmektedir. Başarı durumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişki varyans analiziyle incelenmiş ve anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Millî Eğitim Bakanlığı ve özel sektörde adayların not ortalamaları göz önüne alınmamakta, mezun olmaları yeterli sayılmaktadır. Bu durum öğrencilerin başarı durumları ile kaygı düzeyleri arasında önemli bir fark görülmeişinin sebebi sayılabilir.

Öğrencilerin Kaygı Nedenlerinin Önem Dağılımları

Tablo 8. Öğrencilerin Kaygı Nedenlerinin Önem Dağılımları

Nedenler /Dereceler		1. Der.	2. Der.	3. Der.	4. Der.	5. Der.	Boş Bırakılan	Toplam
1. Fakülteyi bitirememe ve başarısızlık	N	28	58	40	43	9	21	199
	%	14,1	29,1	20,1	21,6	4,5	10,6	100,0
2. İş Bulamama ve işe girememe	N	69	47	41	22	1	20	199
	%	34,7	23,6	20,6	11,1	0,5	9,5	100,0
3. Mutlu bir evlilik yapamama	N	4	23	41	85	18	28	199
	%	2,0	11,6	20,6	42,7	9,0	14,1	100,0
4. Hastalık ve yakınlarını kaybetme	N	76	37	46	13	4	23	199
	%	38,2	18,6	23,1	6,5	2,0	11,6	100,0
5. Başka	N	11	6	5	7	28	142	199
	%	5,5	3,0	2,5	3,5	14,1	71,4	100,0

Tablo 8’de öğrencilerin kaygı nedenlerinin önem sırası incelendiğinde, öğrencilerin 1. neden “fakülteyi bitirememe ve başarısızlık” maddesini %14,1 oranında, 2. neden “iş bulamama ve işe girememe”yi %34,7 oranında, 3. neden “mutlu bir evlilik yapamama”yı %2,0 oranında, 4. neden “hastalık ve yakınlarını kaybetme”yi %38,2 oranında ve 5. neden “ başka”yı % 5,5 oranında birinci derecede belirtmiş oldukları görülmektedir. Bu sonuçla “Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin en önemli kaygı nedenleri, iş bulamama ve yakınlarını kaybetmedir.” şeklindeki hipotezin doğrulandığı görülmektedir. Aynı sonuç, çalışmaya örnek teşkil eden Kaya ve Varol’un (2004) OMÜ İlahiyat Fakültesi öğrencileri arasında yaptıkları kaygı envanteri çıkarma çalışmasında da gözlenmiştir. Bu durum, öğrenciler içerisinde evren değişse de ortak endişelerin hâkim olduğunu göstermektedir.

Bu bölümde ayrıca öğrencilerden kaygı nedeni olarak yukarıdaki dört maddenin dışında bir nedeni varsa “başka” maddesine yazmaları istenmiştir. Öğrencilerin sıklıkla belirttikleri ifadeler; sevince kaybetmenin zor olması, kendini geliştiremememe, iş sahasının azlığı, hastalık, insanların geleceği, yanlış anlaşılma, ortama alışamama, Millî Eğitim Bakanlığında çalışamama, kendini kanıtlayamadan yok olma korkusu, okulun bitmemesi, mesleğini gerektiği gibi yapamama şeklindedir.

Son olarak öğrencilerin cinsiyetleri ile fakülteyi bitirememe kaygıları, iş bulamama kaygıları, mutlu bir evlilik yapamama kaygıları ve hastalık ve yakınları kaybetme kaygıları arasında ilişki olup olmadığına iki değişken için Kay-Kare istatistiği ile bakılmış ve anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tartışma ve Sonuç

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sözlerinde yahut tavırlarında fark edilen kaygıyı bilimsel ölçümler yardımıyla netleştirme isteği bu çalışmayı ortaya çıkarmıştır.

Yapılan anket neticesinde elde edilen veriler gözlemlenen şeylerin doğruluğunu bir kez daha göstermiştir. Gerçekten de öğrenciler genel olarak kaygılıdır ve bu kaygıları, büyük ölçüde gelecekte iş bulamama düşüncesine bağlanmaktadır.

Yapılan anket neticesinde birinci sınıf öğrencilerinin kaygı düzeylerinin diğer sınıflarınkine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Çoğu, alışıktıkları aile ortamından koparak kendilerini maddi manevi zorlukların beklediğini bildikleri yeni bir ortama giren birinci sınıf öğrencilerinin, derslerdeki yoğunluğu da gördükten sonra kaygılanmaları doğal karşılanabilir.

Cinsiyete göre öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında önemli bir fark bulunmamıştır. Hayat şartlarının değişimiyle birlikte çalışma bakımından kız erkek arasında herhangi bir farklılık kalmamıştır. Ağır ekonomik şartlar dolayısıyla artık kızlar da en az erkekler kadar iş bulup aile ekonomisine katkıda bulunmak istemektedirler. Ayrıca ataerkil bir yapıya sahip olan Türk ailesi içinde söz sahibi olabilmek için kadının çalışması gerekmektedir. Zira aile içinde söz sahibi olabilmek artık ekonomik özgürlükle doğru orantılı hâle gelmiş durumdadır. Ailelerin de yine ekonomik ve sosyal şartlar açısından kız ve erkek evlatlarından beklentileri arasında fark bulunmamaktadır.

Öğrencilerin medeni durumları ve kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu durum evli öğrenci sayısının çok az olmasıyla açıklanabilir.

Ekonomik duruma göre öğrencilerin hem durumluk hem de *sürekli kaygı* düzeyleri arasında önemli bir fark olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin ekonomik seviyeleri düştükçe kaygı düzeyleri yükselmektedir. Ekonomik düzeyi orta veya düşük olan öğrenciler bir an önce çalışma hayatına atılıp hem kendilerini hem de ailelerini rahatlatmak istemektedirler, ancak Türkiye şartlarında iş bulma imkânı gittikçe azalmaktadır. Üniversitelerden mezun olanların sayısı her geçen gün artarken istihdam sahaları ve buralardaki eleman ihtiyacı azalmaktadır. Bu durum işe girecek kişilerde aranılan vasıfların çeşitlenmesine yol açmaktadır. Daha önceki yıllarda üç ay gibi kısa bir sürede alınabilen pedagojik formasyon zamanı bir veya bir buçuk yıla çıkarılmıştır. İş bulma ümidiyle kapılarının sıkça çalınmasını fırsat bilen dersane sektörü, adayları düşük ücretle çalıştırma yoluna gitmektedir. Hatta bu sektörde önde gelen kurumların adaylardan stajlarını tamamlamak karşılığında para isteme durumu ortaya çıkmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı kadrolarına atanan öğretmen sayısı da her geçen gün azalmaktadır.

Öğrencilerin bir işte çalışıp çalışmama durumlarına göre kaygı düzeyleri arasında önemli bir fark görülmemiştir. Bu durumda da çalışan öğrenci sayısının az olması etken olabilir.

Öğrencilerin çalışmayı düşündükleri alanlar ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiye bakıldığında Millî Eğitim Bakanlığında çalışmak isteyen öğrencilerin kaygı düzeylerinin en yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun en büyük nedeni bu alanda çalışmanın en garantili iş olmasına rağmen pedagojik formasyon, KPSS gibi engeller dolayısıyla iş bulma olasılığının çok düşük olmasıdır. Serbest meslekte çalışmayı düşünen öğrencilerin kaygı düzeyleri, özel eğitim sektöründe çalışmayı düşünenlere göre daha yüksektir. Çünkü öğrencilerin özel iş kurma imkânları ekonomik nedenlerden dolayı kısıtlıdır. Ayrıca öğrenciler çalışabilecekleri alanlar konusunda yeterli bilgi ve özgüven sahibi değildirler. Günümüzde özel eğitim sektörünün büyük bir kısmını dershaneler oluşturmaktadır. Eğitimlerinin her aşamasında sınava tabi tutulan öğrencileri yetiştirmek amacıyla açılan dershanelerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu dershanelerin çokluğu özellikle Fen-Edebiyat mezunları için bir fırsat hâline gelmiştir. Ancak ne yazık ki çalışma talebinde bulunan mezunların sayısının yükselmesiyle dersane tarafından öğretmenlere ödenen ücret azalmaktadır.

Başarı durumlarına göre öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Özel sektör ve Millî Eğitim Bakanlığında adayların not ortalaması önemsenmemekte, mezun olmaları yeterli görülmektedir. Not ortalaması daha çok akademik çalışma yapacak öğrenciler için kaygı sebebi hâline gelmektedir.

Öğrencilerin kaygı nedenleri önem sırasına göre incelendiğinde en önemli kaygı nedenlerinin iş bulamama ve işe girememe ile hastalık, sevdiklerini ve yakınlarını kaybetme olduğu görülmüş ve başlangıçtaki hipotez doğrulanmıştır.

Kaynakça

- 1-Çevik, Vildan (2006), **Eğitim Yöneticileri ile Adaylarının Kaygı Düzeyleri ile Bilgisayar Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması**, GOP Üniversitesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç.Dr. Mustafa Balođlu), Tokat.
- 2- Deveci, Cem (1999), “İsmi İnsan, Kendisi Kaygı Olsun: Heidegger’de Kaygının Varlıkbilimsel Değeri” *Dođu Batı*, (Kaygı Özel Sayısı), Nu:6, Şubat Mart Nisan, s. 55-71.
- 3- Kaya, Mevlüt- Varol, Kübra (2004), “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenleri (Samsun Örneği)”, **OMÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Nu:17., Samsun.
- 4- Özgüven, Ethem (1994), **Psikolojik Testler**, PDREM Yay., Ankara, s. 323-324.
- 5- Solomon, Robert C.- Calhoun, Cheshire (1984), **What is an Emotion? Classical readings in Philosophical Psychology**, , Oxford University Pres, New York and Oxford.